

DİKKAT EDİLECEK 4 KAVRAM VE

EN MAKBUL AMELLER

Eûzübillahimineşşeytânirracîm.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

el-Hamdü lillahi Rabbi'l-âlemîn.

Hamden kesîran tayyiben mübâreken fîhi alâ külli hâlin ve fî külli hîn. es-Salâtü ve's-selâmu alâ seyyidinâ Muhammedin ve alâ âlihî ve sahbihî ve men tebi'ahû bi-ihsânin ecmaîn. Emmâ ba'd: Fe-kâle Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِالْمُؤْمِنِ؟ مَنْ أَمِنَهُ النَّاسُ عَلَى أَمْوَالِهِمْ
وَأَنْفُسِهِمْ وَالْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ
وَيَدِهِ وَالْمُجَاهِدُ مَنْ جَاهَدَ نَفْسَهُ فِي طَاعَةِ اللَّهِ
وَالْمُهَاجِرُ مَنْ هَجَرَ الْخَطَايَا وَالذُّنُوبَ

E lâ uhbiruküm bi'l-mü'min. Men eminehu'n-nâsü alâ emvâlihîm ve enfüsîhim. Ve'l-müslimü men selime'l-müslimûne min lisânihî ve yedihî. Ve'l-mücâhidü men câhede nefsehû fî tâatillah ve'l-muhâciru men hecera'l-hatâyâ ve'z-zünûbe.

Bu hadîs-i şerîfi Fudâle b. Ubeyd'den İbn Hibbân, Hakîm ve Taberânî rivayet etmişler.

a. Mü'min; İmana Gelmiş, Kendisine Güven Duyulan Kişidir

Peygamber Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* bir uyarı kelimesi ile başlıyor;

E lâ, “Gözünüzü açın, dikkat edin, dikkatinizi toplayın” mânasına. *Uhbiruküm*. “Size haber veriyorum, bildiriyorum.” *Bi'l-mü'mini*. “Mü'mini bildiriyorum.”

Yani mü'min kimdir size onu anlatacağım, dikkat edin, dikkatinizi toplayın, şimdi mü'mini size anlatacağım demek.

Mü'min bizim bildiğimiz anlamı, yaygın anlamı imana gelmiş insan; Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, âhiret gününe, kadere inanmış insan. Kelimeteyn-i şehâdeteyni getiriyor, *eşhedü en lâ ilahe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühû ve resûlüh* diyor mü'min oluyor insan, bu.

Ama Peygamber Efendimiz bunu bir başka yönden tarif ediyor;

Men eminehu'n-nâsü alâ emvâlihîm ve enfüsihîm. “İnsanların mallarına ve kendi

canlarına bekçi koyabilecekleri, güvenecekleri insan.”

“Bu adamdan benim malıma zarar gelmez, bu adamdan benim canıma zarar gelmez.” diye güven duyacağı insan.

Şimdi burada bir edebî sanat da var, iman kelimesi, *âmene-yü'minü* kelimesi köken olarak emniyet, *emine* kökünden geliyor. Ama anlam tamamen farklı, inanmak demek. Ama bu tarafta tarif ederken Peygamber Efendimiz yine güvenilirliği tarif ediyor. Yani kelimenin çıkış kökenini bahis konusu ederek sanatlı bir şey yapıyor. Kelimenin lügat anlamından faydalanarak açıklama yolunu tutuyor. İnanmış olan insana insanlar [güvenmesi lazım, güvenebilmesi lazım.]

Belki bana bir zarar verir, ben bununla yolculuk yapmayayım. Veyahut ben bu adamı dükkanımın kasasına oturtmayayım, belki kasadan çalar, belki hesapları yanlış yapar. Güvenilmezse o zaman elbette iyi bir insan değil, iyi bir müslüman değil. İyi bir müslüman öyle yapmaz. Onun korktuğu şeyleri yapacak insan değildir inanmış bir insan. O bakımdan tarif yine çok uygun bir şey.

O halde bizler mü'minler olarak sadece *eşhedü en lâ ilahe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühû ve resûlüh* demekle yetinmeyelim, kendimizi o ahlak seviyesine getirmeye, herkesin güvendiği, canını malını emniyet edebileceği kimse haline gelmeye çalışalım.

Tabii bir insanın *eşhedü en lâ ilahe illallah* demesi, *lâ ilahe illallah* demesi, o da çok sevap.

Onu da küçümsemiyoruz ama insanın müslüman olmasından, imana gelmesinden amaç nedir? Nereye götürmek istiyor Müslümanlık insanı? İslâm dini aldı çamurdan kurtardı beşeriyeti, insanlığı, nereye götürmek istiyor?

İnsân-ı kâmil yapmaya götürmek istiyor. İyi müslüman olursa insân-ı kâmil olacak, herkesin sevdiği, herkesin itimat ettiği insan olacak. Mesela işte Yunus Emre. Yunus Emre kuvvetli müslüman, tamam. Ama aynı zamanda herkes ne kadar seviyor. İşte Mevlana gibi.

Bu şekilde nükteli anlatımlara devam ediyor Peygamber Efendimiz. İkinci [tarifi;]

Ve'l-müslimü men selime'l-müslimûne min lisânihî ve yedihî.

Müslim de ne demek?

İslâm'a girmiş olan insan demek.

Esleme-yüslimü-islâmen. Müslim kelimesi bu kökten geliyor, onun ism-i fâil sîgası. Yani lügat anlamı olarak islâm olmuş kimse demek ama burada yine tarif kelimenin kökenine inerek [yapılmış.] Onun kökeni de *selime* kökeninden, selamet kökeninden geliyor. Selamet kökeninden geliyor islâm kelimesi.

Bu sefer yine kökenindeki mâna ile tarif ediyor; “Müslüman da öteki insanların, müslümanların dilinden, elinden zarar görmedikleri, selamette oldukları insandır.” buyuruyor.

Evet, demek ki iyi bir müslüman olmak için dilimizle kimseyi incitmeyeceğiz, elimizle kimseyi dövmeyeceğiz. Acıtmayacağız, vurmuyacağız, üzmeyeceğiz. Böylece sulh ve sükun içinde tatlı dilli, güzel sözlü, güzel hareketli bir insan çıkıyor karşımıza, toplumda böyle yaşayan bir insan.

Yine devam ediyor tarife. Kelime tariflerinden bize nelerle, ne yaparak iyi insan

olunacağını, iyi insan olmanın şeylerini gösteriyor.

el-Mücâhid.

Mücahit ne demek?

Kılıcını, silahını, atını, devesini alıp düşmanla savaşmaya giden insan, cihat eden insan demek. Ama burada tarifte diyor ki:

el-mücâhidü men câhede nefsehû fî tâatillah. “Allah’ın emirlerini tutacağım diye nefsiyle cihat eden kimsedir mücahit.” diyor.

Evet, insanın içinde nefsi cihat edilecek bir varlık. Çünkü insanın nefsi tembeldir, rahatını sever. Allah’ın emirlerini yapmak gerektiği zaman, yapacağı zaman tembellenir.

Hadi kalk sabah namazına, kalk çok sevap, kalk.

Ya uykumu alamadım, gece geç yattım, bilmem ne filan, nefsi kalkmak istemez. Abdest alacağım şimdi soğuk moğuk.

Cebinden bak çıkart, Allah zekâtı farz kılmış, şu fakire para ver.

Ya ben o parayı nelerle kazandım bilmem ne, nefis vermek istemiyor parayı, dursun orada.

Ya Allah sana bu kadarını vermiş, şunun birazını da şu kardeşine ver, şunun da karnı doysun.

Vermek istemiyor nefis.

İşte hacca gitmen lazım, sen para kazanmışsın zengin olmuşsun, hacca gitmek gerekir beyefendi.

Ya şimdi Hocam, ileride gideriz bakalım.

Nefsi istemiyor.

İnsanın nefsi, canı neyi ister neyi istemez?

İnsanın canı keyifli eğlenceli şeyleri ister, günah olsa bile aldırılmaz.

Ya felekten bu gece bir gün çalıverelim yani, Allah affeder.

Bir de duymuşlardır, Allah Gafurdur Rahimdir diye duymuşlar, hocalar çok söylemiş.

Allah Gafurdur, Rahimdir, yahu bu gece de bizi affetsin.

Yahu nereye gidiyorsun, gazinoda, barda pavyonda ne işin var senin?

Ya işte arkadaşlar çağırdılar.

Canı da istiyor. Günahlar tatlıdır, günahları insan canı seve seve, isteye isteye yapıyor. Zorlamayla yapılmıyor günahlar. Hatta yapılmasın diye zorladığın halde, çektiğin halde gene günaha gidiyor insanlar.

Demek ki o zaman bu nefisle çarpışmak, nefsin karşısında direnmek lazım. İradesinin kuvvetli olması lazım insanın. İşte asıl savaşçı bu diyor.

Sen kendi arzularınla savaşabiliyor musun? Kendi tembelliğinle, kendi kötü huylarınla, kendi içindeki gevşekliklerle, olumsuzluklarla savaşabiliyor musun? Allah'ın iyi bir kul olacağım, emrini tutacağım, ibadet ve tâat yapacağım [diye]?

İşte asıl cihat bu diyor.

Çok değişik manzaralar açıyor önümüze bu tarifler. Yani bizim alıştığımız mücahit eline silahı alacak, oku alacak, atına binecek, dıgıdık dıgıdık düşmana saldıracak, şu kadar düşmanı öldürecek... Burada öyle bir tarif yapmıyor, aksine çok değişik bir yönden anlatıyor, kendi kendinle çarpışmanı söylüyor.

Niye ben kendimle çarpışayım?

E çünkü senin içinde kötü duygular var. Kötü duyguları yapmak istiyorsun. Mesela uyuşturucu, sağlığa çok zararlı, zehir. Onun için beyaz zehir diyorlar uyuşturucuya, bir adı da beyaz zehir. Ama az alındığı zaman herhalde biraz böyle uyuşturmasından dolayı insana güzel hayaller göstertiyor filan. Adam ona para verip alıyor, onu kullanıyor. Yapma etme, yalvarma yakarma para etmiyor. Tabii uyuşturucuyu kullana kullana, sonunda da bakıyorsun 30 yaşında çöküyor, hastaneye zincire bağlıyorlar derken çırpına çırpına ölüyor.

E ben sana başından demedim mi ya?

E o kadar engellemeye çalıştık, işte gittin kahveden şuradan buradan alıştın bu kötü şeye, bak sonunda gençliğin mahvoldu, hayatın söndü.

Demek ki insanın kendi yanlışlıkları ile mücadele etmesi lazım. Kendi yanlışlıklarınla savaş.

Herkes kendi yanlışları ile savaşırsa bu ne demek?

Düşman da kendi yanlışı ile savaşacak, o zaman sana saldırmayacak.

Haksız yere saldırıyor, senin ÷lkene ne diye saldırıyor?

Avustralya'da bana birisi nerelisin diye sordu. Çanakkaleliyim dedim anlamadı, Gelibolu'ya yakın dedim. Gallipoli diye Gelibolu'yu biliyorlar çünkü Çanakkale'ye İngiliz çıkartma yaptı, orada Çanakkale Savaşları oldu malum biliyorsunuz. Gelibolu'ya yakın deyince;

“Ha!..” dedi, “Siz benim dedemi öldürdünüz!” dedi.

Avustralya'da!

“Siz benim dedemi öldürdünüz” dedi, ben de güldüm, dedim ki;

“Avustralya neresi, Türkiye neresi, dedenin orada ne işi vardı? Ne diye gitti oraya?” dedim.

O da güldü, haklısın dedi. Bizi İngilizler kandırdı dedi. Kendisini İngiliz saymıyor demek ki tam. Bizi İngilizler kandırdı, topladı götürdü oraya dedi. Dedenin ne işi vardı orada dedim, sustu bir şey diyemedi.

Ne arıyorsun?

Saldırıyor.

Bir şey daha anlatayım, hayret edeceğiniz bir şey. Hatırınızda kalsın ve her yerde söyleyin.

Gelibolu savaşlarının yıldönümlerinde konuşmalar yapıyorlarmış orada. Arkadaşlar orada dinlemişler. Bir savaşçıyı, yaşlı bir adamı konuşturmuşlar Gelibolu hatıralarını anlatıyor. Çünkü azaldı artık o insanlar. Onu bulmuşlar televizyoncular kameralar önünde konuşturuyorlar, sesini alıyorlar.

Ne demiş biliyor musunuz?

“Biz Gelibolu’da dünyanın en asil milleti ile çarpıştık. Çok yanıltık. Bizim şeyimiz yanıltı. Çok iyi insanları, faziletli insanları orada öldürdük. Yaralıları omuzlarına alıp hastaneye götürüyorlardı.” demiş.

Faziletlerini anlatmış yani böyle şeylerin. Dünyanın en edepli, terbiyeli, faziletli, yüksek duygulu insanlarıydı demiş.

Evet, demek ki savaşçıyı da Peygamber Efendimiz kendi kötü duyguları ile savaşan diye tarif ediyor.

Etti üç tane ilginç tarif. Geri döneceğim yeni gelenler için.

Sonuncu, dördüncü bu:

Ve'l-muhâciru men hecera'l-hatâyâ ve'z-zünûbe.

Muhacir?

Muhaciri de değişik tarif ediyor Peygamber Efendimiz. Muhacir aslında, Bulgaristan'dan muhacir Türkiye'ye geliyor.

Neden?

Bulgarlar zulüm yapıyor, onun için geliyor. Biz de ona bir yer gösteriyoruz Türkiye'de, gel sen bu köyde al sana şu kadar dönüm arazi veriyoruz, burada otur bari. Bulgarlardan kurtuldun çok şükür filan diyoruz

Muhacir göçmen, oradan buraya göçmüş.

Peygamber Efendimiz böyle tarif etmiyor. Muhacir, *el-muhâcir* diyor, yani asıl muhacir demek. Böyle belirlilik şeyi [el takısı] ile söylüyor.

Men hecera'l-hatâyâ ve'z-zünûbe. “Hatalardan, günahlardan hicret eden insandır.”

Kendi hatalarından, günahlarından, yanlışlıklarından hicret edip ayrılan insandır. Kötü alışkanlıklarından ayrılan insandır.

b. Dört Kavramın Kısa Tarifi Ve Çıkartılacak Dersler

Böylece dört tarifi bir daha şey yapalım.

Mü'min kimdir?

Mü'min insanların kendisine güvendiği, “Canıma, malıma bundan zarar gelmez.” dediği insandır.

Müslüman kimdir?

Müslüman dilinden ve elinden öteki insanların selamette olduğu, zarar görmediği kimsedir.

Mücahit, savaşçı kimdir?

Kendisinin nefsi ile savaşan, kendi içindeki kötü duyguların kaynağı ile çarpışan kimsedir.

Muhacir kimdir?

Muhacir kötü duygulardan, kötü alışkanlıklardan ayrılıp iyi alışkanlıklara gelen kimse-
dir.

Çok güzel, şahane! Şahane tarifler ve çok güzel hedefler gösteriyor bize Peygamber Efendimiz.

Ne çıkartacağız ders olarak?

Bir kere güvenilir insan olacağız, kimseye hıyanet etmeyeceğiz. Kimsenin malını mülkünü almayacağız, kimsenin canına malına kastetmeyeceğiz. Bir, güvenilirlik. İki, elimizle dilimizle kimseye zarar vermeyeceğiz, incitmeyeceğiz.

Elle incitmek nasıl olur?

Burnunun üstüne bir yumruk vurursun, burnu kanar; al sana elle incitme. Arkasına bir tane tekme atarsın, al sana işte ayakla incitme.

Dille incitme nasıl olur?

Ağır söz söylersin, kalbini kırarsın, bir daha seninle konuşmuyorum der kalkar gider.

Müslüman böyle olmayacak. Elinden dilinden başkasını üzmeyecek, zarar vermeyecek.

Savaşçı?

Savaşçı savaşırsa kendi içindeki kötü duygularla savaşan kimse.

Hicret eden muhacir?

Muhacir de kötü huyları bırakan, iyi huylara gelen kimse.

Bunları yapacağız.

Allahu Teâlâ hazretleri Ramazan'da epeyce kolaylaştırdı, yapabildi pek çok kimse. Sigara içenler içmedi oruç tutuyoruz diye. Kahveye şuraya buraya gidenler gitmediler. Bizim Türkiye'de bir komşu vardı, meyhaneci idi, Ramazan'da meyhaneyi kapatıyordu. Ama Ramazan'dan sonra gene açıyordu. Yani Ramazan'da bayağı güzel şeyler oluyor da inşallah biz güzellikleri koruruz, Ramazan'dan sonra durumu eski hale getirmeyiz. Kötülüklerden hicret ederiz, iyi müslüman oluruz. Veya dinleyenler, bunları sonra başkaları da dinleyecek...

c. Dünyada Yapılan İşlerin En Hayırlısı

İkinci hadîs-i şerîf:

أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِخَيْرِ أَهْلِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَخَيْرِ الْعَمَلِ
فِي الدُّنْيَا؟ مَنْ وَصَلَ مَنْ قَطَعَهُ وَمَنْ أُعْطِيَ مَنْ
حَرَمَهُ وَمَنْ عَفَا عَمَّنْ ظَلَمَهُ

E lâ uhbiruküm bi-hayri ehli'd-dünyâ ve'l-âhireti ve hayri'l-ameli fi'd-dünyâ. Men vasale men kata'ahû ve men a'tâ men haramehû ve men afâ ammen zalemehû.

Bu hadîs-i şerîfin pek çok rivayeti var.

Diyor ki Peygamber Efendimiz:

“Ben size dikkat edin, beni can kulağıyla dinleyin, çok dikkatinizi toplayın...” *Bi-hayri ehli'd-dünyâ*. “Dünyanın en hayırlı insanını...” *Ve'l-âhireti*. “Âhiretin de.”

Dünyanın da âhiretin de en hayırlı insanını haber vereceğim.

Başka?

Ve hayri'l-ameli. “Yapılan iyi işlerin de en hayırlısını size haber vereceğim.”

Bak, dikkat edin, dikkatli dinleyin diyor.

Şimdi bakalım, dinleyelim neymiş en hayırlı iş, âmâl-i sâlihanın en hayırlısı hangisiymiş?

Men vasale men kata'ahû. “Küsene darılana giden.”

Kendisi ile ilgiyi kesene yine ahbaplığını devam ettiren, darılmayan giden. Bunu

yapabiliyor muyuz yapamıyor muyuz, ölçelim kendimizi. Ama böyle yaparsak çok iyi. Çünkü dargınlıklar kalkacak, toplum muhabbetli bir toplum olacak. Aile muhabbetli bir aile olacak. O ona dargın o ona dargın, o ona küs, yıllarca görüşmüyorlar, yolda birbirlerini gördükleri zaman yollarını değiştiriyorlar filan. Bir.

Ve men a'tâ men haramehû. “Kendisine vermeyene, istediği zaman vermemiş ama bu veriyor.”

Vermeyene veren, küsene giden.

Ve men afâ ammen zalemehû. “Kendisine zulmedene, haksızlık edene de karşılık vermiyor da affediyor.”

Hadi affettim seni diyor. Affeden.

Demek ki bunlar en kıymetli işlermiş, en sevaplı işlermiş. Ve bunları yapan insan da hem dünyada hem âhirette insanların en hayırlısıymış.

Bir daha hatırlayalım:

Küsene gidiyor, ilgiyi kesene gidiyor. Yani mukabele etmiyor, “Sen küersen ben de küserim! Sen gelmezsen ben de gelmem!

Cehenneme kadar yolun var!” demiyor, iş şey olsun diye Allah’ın rızasını kazanmak için gidiyor.

Sonra?

Vermeyene veriyor. “Sen bana, bir ara bir borca düşmüştüm de, bir sıkıntım olmuştu da senden bir borç istemiştin, vardı vermedin.” Veyahut “Senin şu makineni bana birazcık lazım olmuştu verir misin demiştin de vermedin. Şimdi gelmişsin benden benimkini istiyorsun. Vermem!” Öyle değil. Vermeyene veriyor. Yani kötü muamele etmiş bir kimse şartlar değişip de o aynı duruma düşünce karşısında, tamam fırsatı yakaladım diye tepelemiyor, aksine iyi davranıyor, vermeyene veriyor.

Sonra?

Men afâ ammen zalemehû. “Kendisine zulmedeni de affediyor.”

Zulmetmek ne demek?

Zulmetmek o kadar geniş bir kavram ki haksız yapılan her iş zulümdür. Yani illa böyle seni yere yatıracak, ille göğsünün üstüne çökecek, ille gırtlığına bastıracak; zulüm ille bu değil. Küçük bir haksızlık yapsa da zulümdür.

Yani haklı davranmamak, haksız davranmak. Zulüm adaletin zıttı bir kavram. Haksız davranmak demek. Sana haksızlık yapanı affetmen demek.

“Ama haksızlık yaptı hocam!”

Allah için affet. Allah için affet, Allahu Teâlâ hazretleri de seni sevsin.

Bunlar olduğu zaman ne olur?

Kan davaları biter, rekabetler, komşular arasındaki kavgalar biter, insanların düşmanlıkları söner.

Çünkü bunlar kötülükleri söndürücü, güzel davranışlar. Böyle yaptığın zaman toplum hayırlı bir toplum olur. Aksi olduğu zaman toplum birbirlerine düşman olan insanlardan kurulmuş, toplu gibi görünen ama darmadağın, kuvvetli gibi görünen ama perişan, bir fırsat oldu mu birbirini yiyecek insanlardan oluşmuş bir kalabalık. Bunların bakma sen böyle derli toplu göründüğüne, bunların hepsi birbirine düşman, hepsi birbirine hasım. Fırsat oldu mu birbirlerini çiğ çiğ yerler bunlar, fırına sokup pişirmeye bile lüzum görmezler. Çatır çutur kemiklerini bile ayırmazlar yerler.

Evet, bu da İslâm'ı gösteriyor, işte İslâm böyle. Bu dedelerimizin bir sözü vardır. Bunları iyi öğrendiği için dedelerimiz bizim anlayacağımız gibi atasözleri söylemişler. Oradan halk da onları benimsemiş.

“Kötülüğe kötülükle muamele etmek her kişinin kârı.”

Birisi kötülük yaptı mı sen de ona kötülük yapıyorsun, herkes böyle yapar. O bana yaptı, ben de ona yapıyorum.

“Kötülüğe kötülükle mukabele, kötülüğe kötülükle karşılık vermek her kişinin kârı.”

Kâr iş demek. Herkesin işi bu, kötülüğe kötülükle karşılık verirler. Kötü söz söylese ben de senin der, vurursa ben de sana vururum der, o bana yaptı ben de ona yaparım der. O benim harmanını yaktı ben de gidip onun harmanını tutuşturacağım der. O benim koyunlarımı şey yaptı ben de böyle yapacağım. Yani mukabele. Kötülüğe kötülükle karşılık vermek herkesin işi. Bu böyle oluyor zaten, köylerde şehirlerde her yerde böyle oluyor.

“Ama kötülüğe iyilikle karşılık vermek, kötülüğü iyilikle karşılamak er kişinin kârı.”

Bunu herkes yapamaz. Her kiři yapamaz bunu, er kiři yapar.

Er kiři ne demek?

Mert adam demek, sağlam adam demek. Er kişi yapar bunu. Öyle er kişi olamamış, karakterersiz insanlar yapamaz, karakteri zayıf insanlar yapamaz. Onlar içlerindeki duygulara esir olurlar.

Ben küçükken hatırlıyorum bizim köyde, bir çeşme başının üstünde, köyün kenarında bir ara yerde arkadaşın bahçesi vardı. Oraya arkadaşın bahçesine meyveler filan yiyelim diye gittik. Sonra baktık ki bir de ne görelim! Birisi hızlı hızlı gidiyor. Elini cebine sokmuş, eli cebinde telaşlı gidiyor. Bağırdık, ismini söyledik, şimdi söylemeyeyim ismini çünkü bu şeyler kayda geçiyor sonra giderler her yerden her yere. Duymadı, gitti.

Meğerse nereye gidiyormuş?

Yani meğersem bizim onu yakalayıp bağlamamız lazımmış daha. Seslenmek değil [bağlamamız lazımmış]. Akşam öğrendik ki o ara yol kestirme, ana yolun ön tarafına çıkıyor. Biraz bayırlı filan dereden geçiyor öbür tarafa

kestirmeye çıkıyor. Birisinin köydeki bir düşmanın köyden hareket ettiğini görmüş. Ata bindi, yükleri yükledi gidiyor. Tamam, bu atla yoldan gidecek. Yolunu kesmiş, pusuya yatmış, sopayla kafasını parçalamış. Ölmedi ama ötekisi de. Ötekisi de ölmedi, yani öldüresiye vurmuş da artık öldü sanıp öyle bırakmış. Ötekisi de dokuz canlı Tireliymiş, o da ölmedi sonradan gene ayağa kalktı.

Yani düşmanlıklar böyle oluyor. Düşmanlıklar cinayetlere götürüyor, cinayetler karşı cinayetlere götürüyor toplumlar mahvoluyor.

Ve üçüncü hadîs-i şerîfle konumuzu tamamlıyoruz. Bu da bu akşamdan sizlere, dinleyici kardeşlerimize hatıra olsun. Burada dinleyenler de şeriti [bant kaydını] dinleyenler de yapsınlar.

Efendimiz buyuruyor ki:

أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِأَفْضَلِ أَهْلِ الْأَرْضِ عَمَلًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ؟
رَجُلٌ يَقُولُ كُلَّ يَوْمٍ مِئَةَ مَرَّةٍ مُخْلِصًا: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ
وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ إِلَّا مَنْ زَادَ عَلَيْهِ

E lâ uhbirüküm bi-efdali ehli'l-ardi amelen yevme'l-kıyâmeti. Racülün yekûlü külle

yevmin miete merratin muhlisan lâ ilâhe illallahu vahdehû lâ şerîke leh. İlla men zâde aleyhi.

Sahabeden Abdullah b. Mesud diye Kur'an'ı çok iyi bilen bir mübarek sahabe var, *rıdvânullahi aleyhim ecmaîn*. Abdullah b. Mesud meşhur, dört meşhur Abdullah'tan birisi bu. O naklediyor ki Peygamber Efendimiz şöyle buyurmuş:

E lâ uhbiruküm. “Bakın aklınızı başınıza toplayın, beni can kulağıyla dinleyin. Dikkat, size bir şey haber veriyorum.”

Yine uyarıp öyle söylüyor Peygamber Efendimiz. Önemli olduğu için uyarıp söylüyor.

E lâ uhbiruküm bi-efdali ehli'l-ardi amelen yevme'l-kıyâmeti.

Kıyamet gününde insanların hesapları görülmeyecek mi?

Görülecek.

Terazide tartılmayacak mı?

Tartılacak.

Bazı işlerin sevabı çok, bazısının az, bazısının daha çok değil mi?

Daha çok.

Âhirette en sevaplı, en üstün iş hangisidir?

“Yani âhirette en faziletli iş hangisidir, onu haber veriyorum. Yeryüzü ahalsinin yani insanların kıyamet gününde ibadet ve yaptıkları hayırlar yönünden yaptıklarının en faziletlisini haber veriyorum size. Dikkat, gözünüzü açın!” diyor Peygamber Efendimiz.

Acaba zor bir şey mi?

Acaba yapamayacağımız zor bir şey mi?

Değil.

Racülün. “Bir adam ki...” *Yekûlü külle yevmin.* “Her gün söylüyor...” *Miete merratin.* “100 defa.” *Muhlisan.* “İhlasla, cân-ı gönülden inanarak, sağlam bir kanaatle günde 100 defa söylüyor şu sözü.”

Acaba zor bir söz mü?

Değil.

Lâ ilâhe illallahu vahdehû lâ şerîke leh.
Lâ ilâhe illallahu vahdehû lâ şerîke leh.
Lâ ilâhe illallahu vahdehû lâ şerîke leh... 100 defa bunu söyledi mi çok sevap olduğunu bildiriyor Peygamber Efendimiz. Yani bunun

sevabı çok olduğundan adam da öteki insanlardan yükselecek, daha yükseğe çıkacak.

Illâ men zâde aleyhi.

Ama ondan daha ileride olanlar olabilir mi?

Olabilir, daha çok çekmişse o daha yukarı çıkar. Yani yüzden fazla çeken daha çok sevap alır, üste çıkar diyor. Bu da zikrin sevabını gösteriyor. Zikir çok sevap.

Peki bu zikrin anlamı ne?

Lâ ilâhe illallahu vahdehû lâ şerîke leh ne demek?

Tevhid bu.

Lâ ilâhe illallah, Allah'tan başka ilah yok demek. *Lâ ilâhe illallah*, Allah'tan başka ilah yok. *Vahdehû*. Bir daha tekrar ediyoruz yok dedikten sonra, O bir tektir, bir tanedir. *Lâ şerîke lehû*. Ortağı da yoktur.

d. Şirk; İnsanların Allah'a (cc) Ortak Düşünmesi

Yani insanlar Allah'a ortak düşünmüşler. En çok ortak düşünen Yunanlılar. Bir sürü tanrı uydurmuşlar. Şaraba bile bir tanrı

uydurmuşlar, şarap tanrısı Baküs, heykelini yapmışlar adamın elbisesi bile yok üstünde çıplak. Şarap tanrısı imiş. Yok efendim, aşk tanrısı heykelini yapmışlar, bu aşk tanrısı. Sonra saçlı sakalı birbirine karışmış bir herif heykeli yapmışlar, bu Zeus. Bu hepsinin üstünde en kocaman put, tanrı.

Nerede oturur bu?

Dağın tepesinde oturur, Olimpos Dağı'nın tepesinde oturur.

E ne yapar?

Sağa sola kızdığı zaman yıldırımlar yağdırırmış. Bazen öteki tanrılar aşağıda birbirleriyle kavga ettiği zaman o kızarmış yıldırım gönderirmiş. Ne masallar, ne çirkinlikler, ne şeyler. Şirk!

İranlıların inancı nasılmış?

İranlılar da diyor ki bir iyilik tanrısı var bir de kötülük tanrısı var.

Öyle şey yok!

İyilik tanrısının adı Yazdan'mış, kötülük tanrısının adı da Ehrimen. Yazdan ve Ehrimen. Veyahut başka eski adları da var Ahuramazda filan diye Sasani dilinden isimleri filan var.

Ama bir iyilik tanrısı var, bir kötülük tanrısı var, bu tanrılar da birbirleri ile boyuna uğraşıp duruyorlarmış. Ateş yakıyorlar filan, iyilik tanrısı aynı zamanda aydınlık şeymiş, aydınlıklar onun yönündeymiş, onun için güneşle temsil ediliyor. Çünkü güneş aydınlatıyor ya ortalığı. İyilik tanrısı ışıklı, ötekisi ışiksiz, feneri bile yok, karanlıkta yerin altında. Boyuna bunlar kavga edermiş filan. O Ateşgedelerde ateşleri ondan yakarlarmış. İlk defa da bu ateşe tapmayı İbrahim *aleyhisselam*'ın zamanındaki Nemrut çıkartmış. Zelzele mi oldu ne olduysa yerden bir ateş peyda olmuş. Bazen böyle oynuyor ortalık, gaz çıkıyor. Bir de birisi orada kenarda ateş yaktı bilmem ne otları yattı derken tutuşuyor, gaz çıkmaya devam edince ateş de devam ediyor. Oraları petrol mıntıkası ya, bu adamların yaşadıkları Irak, İran'ın batısı, Azerbaycan'a doğru yukarı kısımlar filan, altı petrol ya, e biraz zıngırdayınca yeryüzü sallanınca, çatlaklardan dışarıya gaz çıkınca, bir de bir yerden bir ateş olup da [yanınca tamam.]

Adam akşam yemek yiyecek, karısı adama yemek hazırlayacak, ne yapıyor, ateş yakıyor.

Ateş eski insanların ilk buldukları önemli ş

eylerden birisi.

Nasıl yapmışlar bilmem. Odunu bir oduna sürte sürte tutuşturmayı öğrenmişler. Sonra daha kolay tutuşturma şekillerini bulmuşlar filan ama sonuç itibariyle iş çakmağa kadar gelmiş. Çak, yapıyorsun ateş çıkıyor veyahut kibrite kadar gelmiş, çıt yapıyorsun yanıyor. Eskiden o kadar kolay değilmiş bu işler.

İşte bir yerde bir ateş oluverince o gaz tuttu mu tamam. Artık Nemrut ilk defa o ateşi görünce ona secde etmiş, ateşe tapmayı o çıkarmış. O İbrahim *aleyhisselam*'ın mücadele ettiği Nemrut. Nemrut gavuru diyoruz ya.

Gavur kelimesi aslında ateşe tapan demek. Kelime köken olarak oradan geliyor. Gebr, ateşe tapan demek. Gebr bizde gavur olmuş. Eski Farsçası gebr. Biz iki tane sessiz harf yan yana olduğu zaman söylemek zor olduğundan harf ilave ediyoruz.

Mesela ne diyelim?

İlm. Arapçada ilm, l'den sonra bir harf yok, ilm. Arada bir harf yok ama çok zor, herkes böyle ilmm yapamaz benim gibi; ilim.

İkinci i yok aslında, ilm. Kolay olsun diye [ilim demişiz].

Gebr. Zor, bizim dedeler için kolayını bulmuşlar, gavur diyerek, b harfi de v'ye dönmüş, gavur. Nemrut gavuru demek yani ateşe tapan Nemrut demek. Yani doğru söylemişler.

Allah razı olsun, nur içinde yatsınlar.

Dedelerimizi yabana atma, her şeyi biliyorlar. Nereleri gezmişler, senin gezmediğin yerleri gezmişler, her tarafı biliyorlar; her türlü diyarı, her türlü kafayı görmüşler. Hindistan'a gitmişler, ineklere tapanları görmüşler. İran'a gelmişler, İran'da ateşe tapanları görmüşler. Kuzeye gitmişler, doğuya gitmişler Çinlilerin olduğu yerlere.

O şişman göbekli adam vardı, neydi onun adı? Göbeğinin deliği bile görünüyor, bağdaş kurmuş oturuyor şöyle?

Buda. Onu da görmüşler, hepsini biliyorlar. Put kelimesi var ya bizde, Buda kelimesinden geliyor. Putlara tapmak. Yani buda, put. Put kelimesini oradan çıkartmış dedeler, oradan gelme.

Hepsini biliyorlar. Ondan sonra hepsini görmüşler, bunların hiçbirisi din değil diye şöyle bir itmişler kenara, oba oba çadırlar dolusu insanlar, kavimler, kabileler doğru din budur diye İslâm'a girmiş. Elhamdülillah! Bir de güzel İslâm'ı öğrenmişler mi, Kur'ân-ı Kerîm'i en iyi öğrenip en güzel tefsir kitapları yazmışlar. Peygamber Efendimizin hadîs-i şerîflerini en iyi takip edip, ezberleyip en güzel hadis kitaplarını yazmışlar. En büyük hadis alimleri bizim dedelerin diyarından çıkmış. İmam Buhari Buharalı, İmam Tirmizi biraz daha ilerisinden. Bilmem Müslim Nişaburlu, biraz bu tarafından. Hep oralardan. En büyük fıkıh kitaplarını onlar yazmışlar. Serahsî'nin *Mebcut*'u. *Mebcut* yayılmış demek. Hakikaten ciltleri koyduğun zaman yayılıyor, bir duvardan bir duvara kocaman bilgi hazinesi. Çok güzel öğrenmişler ve hayatlarında uygulamışlar. Tertemiz, tertemiz yaşamışlar. Her şeylerini İslâm'a göre ayarlamışlar, topluma da öğretmişler, çoluk çocuğa da öğretmişler elhamdülillah.

Yıkanmayı öğretmişler...

Şimdi bu Avrupalıların yıkanması mesela. Lavaboyu kapatıyor, suyu içine dolduruyor, şap şap şap oradan suyu yüzüne atıp yıkıyor.

Böyle değil mi usulleri?

Siz yapmıyorsunuz da bilmiyorsunuz, ben biliyorum.

Filmlerde görmediniz mi?

Fıçının içinde ailenin bütün adamları birer birer girip yıkanmıyor mu dökmeden?

E birisinin kiri ötekisine yapışır Allah müstehakını versin!

Öyle şey mi olur?

e. **Fıkıh Kitaplarının İlk Bölümü; Su ve Temizlik**

Bizde öyle yok. Bizde tertemiz yıkanıyor-sun, akıtıyorsun, arıtıyorsun. Kullanılmış su diyor, mâ-i müsta'mel diyor. Kullanılmış su diyor asıl sudan ayırıyor. Sular nasıl temiz olur onları incelenmiş.

Bizim fıkıh kitaplarımızın ilk bölümü nedir?

Sularla ilgili bölümüdür. Havuzlar, kuyular...

Kuyunun içerisinde bir şey düşerse ne yapmak lazım?

Tavuk düştü. Tavuğu kovaladı çocuk, o da gak gak kak kaçayım derken kümesin içinden bilmem ne derken kuyunun kenarına geldi, cump düştü. O da korktu söylemedi, tavuk da aşağıdan çıkamadı, öldü.

Şimdi tavuk içeride öldü, bu kuyunun hali ne olacak?

Kuyunun temizlenmesi nasıl olacak mesele?

Temizlenmesi lazım, yoksa su bitti artık, içine tavuk necaset düşünce necâset-i galîza düşünce kuyu pis oldu, çıkartmak lazım.

Nereden açtık bunları?

Lâ ilâhe illallah, Allah var, şeriki naziri yok, ortağı yok.

Başkaları ortaklar düşünmüşler kafalarından. Hatta bazıları da peygamberler gelip de Allah birdir ya böyle uyduruk kaydırık putlara tapmayın deyince birbirlerine demişler ki ya bir sürü tanrıyı bir tane yapıyor bu, azaltıyor. Azaltıyor diye de üzölmüşler. Azaltmaya da üzölenleri var.

Ya bizim bir sürü tanrımız vardı şimdi bir taneye mi inecek?

أَجْعَلِ الْإِلَهَةَ إِلَهًا وَاحِدًا

*E ceale'l-âlihete ilâhen vahiden.*¹

Bütün tanrıları hepsini eleyip eleyip de bir tane mi bırakıyor, böyle şey olmaz diye o kafadan itiraz edenler de çıkmış peygamberlere. Nato kafa, nato tahta, nato mermer.

Allah şaşırtmasın.

Elhamdülillah alâ nimeti'l-İslâm.

Lâ ilâhe illallah. “Allah’tan başka ilah yok.” *Vahdehû.* “O bir tektir.” *Lâ şerîke lehû.* “Şeriki de yoktur.”

Ne öyle kötülük tanrısı var, ne şarap tanrısı var, ne aşk tanrısı var. Bilmem ne koca göbekli Buda var. Ne şu var ne bu var. Ne güneş ne ay ne yıldız; hepsini yeri göğü yaratan âlemlerin Rabbi Allah [yarattı]. İşte ondan dolayı bu inancı söylediğinden dolayı bu sözler,

¹ 38/Sâd, 5.

onu ifade ettiğinden dolayı çok kıymetli. Çok sevaplı oluyor.

Onun için bu sözü her gün 100 defa nasıl söyleyeceksiniz?

İhlasla. *Muhlisan*.

Lâ ilâhe illallahu vahdehû lâ şerîke leh.
Candan söyleyeceksiniz.

Ben puthanelerin yanından geçerken, geziyoruz ya dünyayı, içimden kızıyorum, diyorum ki cami olasıca diyorum, *lâ ilâhe illallah* diyorum. Bir *lâ ilâhe illallah* savurup öyle geçiyorum onların yanından. İnşallah hepsini cami yapacağız. İnşallah anlatacağız, anlatacağız, öğreteceğiz, yapmayın böyle cahillik yahu diyeceğiz. Yapmayın yahu diyeceğiz, yapmayın be yahu, kendinizi de mahvediyorsunuz be yahu diyeceğiz. Yani Balkanlara gidersek onların dili ile böyle söyleyeceğiz. Başka yere gidersek başka türlü deriz. Siz de bu sözleri söyleyin.

Allah razı olsun.

f. Ramazan Ayına Veda ve Dua

Ramazan geldi geçti arkadaşlar, bu akşam son teravih. Yarın son gününün orucu, elveda yâ şehr-i gufrân, elveda. Afv u mağfiret ayı vedalaşıyor gidiyor, gidecek, yarın son gün.

Allahu Teâlâ hazretleri nice nice Ramazanlara, kandillere, kadirlere, bayramlara sevdiklerinizle beraber erdirsin hepinizi. Sevdiği kul eylesin, cennetiyle cemaliyle hepinizi müşerref eylesin, hepimizi cennette buluştursun.

Şimdi ben yarın gideceğim ya, cennette buluştursun. Görüşürüz yine döneceğim sağ olursam da ama Allah en sonunda âhirette cennette buluştursun. Çünkü biz *lâ ilâhe illallahu vahdehû lâ şerîke leh* diyeceğiz, diyoruz, demişiz. Allah'ın varlığını birliğini ikrar etmişiz.

Allah bizi bu imandan ayırmasın, çoluk çocuğumuzu da. Bu zavallı küçük masum evlatlarımızı da bu yabancı diyarlarda İslâm'dan uzaklaştırmamasın. Güzel müslümanlar olarak yetiştirmemizi nasip etsin. Yetiştirmek için mektepler, Kur'an kursları, müesseseler kurmamızı nasip etsin.

Çocuklarımızı güzel yetiştirmek için ne kadar emek sarf edersek, ne kadar para harcarsak, ne kadar fedakarlık yaparsak o kadar maddeten mânen faydasını görürüz. Yani ne kadar harcarsak hem sevabı o kadar çok olur, hem de maddî bakımdan da o kadar faydasını görürüz.

Bir misal söyleyeyim, bizim fakülteye bir öğrenci gelmiş kaydolmuş. Eskiden istekle kayıt olunduğu zaman bir imam arkadaşı kandırmış bunu, gel bu fakülteye kaydolalım demiş genç bir arkadaş. Bizim fakülteye kaydolmuşlar. Meğerse ailenin en küçük çocuğuymuş bu, öteki abileri birisi elçi olmuş, birisi doktor olmuş, birisi mühendis olmuş, hepsi böyle makbul muteber, herkesin hoşuna giden mesleklerden.

Akşam babası sormuş, demiş hangi fakülteye kayıt yaptırdın?

Yani birçok yere kayıt yapılabiliyordu, aldığı puanı yüksekse istediği 5-6 yere müracaat edebiliyordu eskiden. Sonradan bu YÖK'ün merkezî sistem çıktı. YÖK'ün merkezî sistemi yoktu o zaman. Gelmiş bizim fakülteye. Akşam

da babası [sorunca,] ilahiyata kaydoldum deyince;

“Ne!” demiş.

İlahiyata kaydoldum.

Git hemen o gerici fakülteden kaydını sil-dir demiş.

Fakültenin gericisi olur mu, ilim yuvası.

İlimin gerisi ilerisi olur mu?

Yani mikropları bile inceliyor doktorlar da hiç kimse onlara vay pis meslek sahibi demiyor. Mikroplarla niye uğraşıyorsun, pis şeylerle demiyor. İlim. İnceleyecek de orada ona göre ilaç yapacak. Yani her şey incelenir, yani dinin incelenmesi ilim. İlmin hepsi güzeldir. Her şeyin ilmi güzel cehlinden. Bilmek bilmemekten güzel.

Ne biçim şey?

Gerici fakülteyi bırak demiş.

Ben o gerici fakültenin hocasıyım, haberi-niz olsun.

Ertesi gün buluşmuşlar bizim o söylediğim imam arkadaşla, demiş ki:

Babam çok kızdı ilahiyata kaydımızı yaptırdık diye, hemen kaydını oradan al dedi, ben orada okuyamayacağım.

Yok, ben senden ayrılamam, orada okuyalım seninle, orada okuyalım.

E demiş babam kızıyor. Sen babanla beni buluştur demiş.

Kabiliyetli demek ki, babasıyla konuşmuş ikna etmiş. Ne haliniz varsa görün demiş, yani cevap bulamamış. Yani kerhen [evet demiş].

Kerhen kelimesini biliyorsunuz değil mi?

Kerhen ne demek?

İstemeye istemeye demek.

Geç kaldı yahu [su.]

Allah razı olsun, geçmişlerinin ruhu şad olsun.

Gözümüz yollarda kaldı, gözümüzün sapı sarardı. Sapı nerede, neresi sararıyor bilmiyorum. Su içmeyince ağzım acı oluyor, içmek gerekiyor arada. Hastalık var ya biraz ondan.

Ne haliniz varsa görün, kendi düşen ağlamaz demiş. Kendin istedin ne yapalım ne halin varsa gör demiş. Sen de gideceksin gerici bir

fakültede okuyacaksın, softa olacaksın Celal hoca gibi filan.

Şimdi bunlar okumuşlar, fakülteyi bitirmişler. Hem o imam arkadaş hem de bu yakasını bırakmadığı bu diplomatın miplomatın kardeşi, en küçük kardeşi, evin küçük şehzadesi. İkisi de ilahiyatı bitirmişler. Sonradan babası demiş ki bana söylediler olayı, ben oradan öğrendim. Babası demiş ki:

“Ah ah! Keşke bütün evlatlarımı ilahiyatta okutsaymıştım. En hayırlı evladım bu çıktı, en çok evlatlığı bundan gördüm, en çok bundan memnunum” demiş.

g. İslam'da Ailenin Durumu Ve Kadının Konumu

Tabii öyledir, elbette öyledir. Elbette öyledir. Allah'tan korkan [böyle davranır.] Bak demin üç tane hadîs-i şerîf okuduk. Nasıl hadîs-i şerîfler, nasıl güzel ahlakı öğretiyor. Başkaları bunları bilmez, başkalarının usulleri başkadır. Almanlar babasını yemeğe çağırdığı zaman fatura çıkartırmış diye duyuyoruz. Hem yemeğe davet ediyor ondan sonra tabağın altına faturayı koyuyormuş. Şeye biniyorlarmış,

herkes parasını kendisi veriyormuş, Alman usulü diyorlar ya.

Bizim usulümüz başka. Bizim usulümüz sevmek, ikram, fedakarlık yapmak, sevap kazanmak. Bizim her şeyimiz başka.

Kadına diyor ki bunların usulünde, sen de çalış kazan ben de çalışayım kazanayım. Onun kesesi ayrı, onun kesesi ayrı. Hür, bilmem ne. Bağlar zayıf. Bizde öyle değil. İslâm diyor ki adama, sen adamsan hanımına adam gibi bak. Gül gibi geçindir.

Ee ne olacak o?

Gül gibi evde duracak diyor. Çocuklara bakacak, çalışmak zorunda değil, elin müşterisi ile uğraşmak zorunda değil. Geçimini sağlamak senin görevin diyor İslâm.

Hangisi daha güzel?

Lady Montagu diyor ki vallahi bu daha güzel diyor. Bakmış, Osmanlıların hanımlarının halini görmüş İngiltere'den gelince Lady Montagu, hayran olmuş, mektupta da bildirmiş. Bunların hayatı ay kardeşim ne kadar güzel diye mektup yazmış İngiltere'deki arkadaşına. Ay biz bu Osmanlı hanımlarını kafeslerin

arkasında zulme uğruyor sanıyorduk, meğerse bunlar sultanlar gibi yaşıyorlarmuş diye met-hetmiş. İslâm'ın özel damgası vardır: İslâm damgası. İslâm damgası olan her şey güzeldir; konuşma güzeldir, yemek güzeldir, et güzeldir, her şeyi güzeldir İslâm'ın. *Elhamdülillah alâ nimeti'l-İslâm*. Çok şükür Allah bizi müslüman etmiş.

Kıymetini bilip de müslümanca yaşamayı Allah nasip etsin.

el-Fatiha.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

